

KOMMENTARER : TRYGVE SÖDERLING

Europa under attack

Kan man utropa ”seger” över ett land som inte finns, i ett krig som inte är ett krig? De semantiska paradoxerna hör till de allra minsta bland de svårigheter som Valdimir Putin har försatt Ukraina, Ryssland och sig själv i.

”Segerdagen” närmar sig – i Ryssland firas 9 maj varje år till minne av Nazitysklands kapitulation 1945. Vi vet på ett ungefär vad den ryska diktatorn kommer att säga, om han då är kvar vid makten. Han kommer givetvis att hävda att ”specialoperationen” är framgångsrik och löper ”enligt plan”. Hans *Endlösung*, ett förintat Ukraina som efter en *Anschluss* utvidgat hans *Lebensraum* under rysk kontroll, är i verkligheten långt ifrån genomförd. Men allt ukrainskt territorium som lagts i aska, grus och blod kommer utan tvivel att framställas som en ”seger”. Tiotusentals döda och ett par sjunkna slag-skepp bara bevisar uppgiftens historisk-heroiska dimensioner.

Vad diktatorn *inte* kommer att säga är ännu lättare att förutspå. Han kommer inte att nämna krigets egentliga mål, som är att konsolidera hans egen makt. Målet för Putins krig är Putin.

Av det målet följer ett antal delmål. Det första, att snabbt ta över Kiev, misslyckades. Ironiskt nog bidrog just den

stela och korrupta diktatur som Putin vill tvinga på Ukraina till att hans enorma armé inte alls har fungerat ”enligt plan”. En inbilsk diktator har, genom att lyssna på ja-sägare och skönmålare, fallit i sin egen fälla. Inget en klok fältherre skulle göra.

Ett annat delmål är att erövra det olje- och kolrika östra Ukraina. Den delen av kriget har pågått sedan 2014 och det är förstås möjligt att Putin här når en ruttan kompromiss, till ett fruktansvärt pris av döda civila, ’fiender’ och egna soldater, en kraschad ekonomi och en pariastämpel på Ryssland.

Men inte ens ur Putins cyniska synvinkel är denna del av kampanjen kostnadseffektiv. De erövrade städerna är redan så förstörda att en återuppbyggnad av infrastruktur och produktion kommer att kosta enorma summor – pengar som just på grund av kriget och sanktionerna inte finns.

Den tillhörande myten är att ”operationen” görs för bistå de ryskspråkiga ukrainarna, som var tätare bosatta i just de attackerade områdena. För att ”rädda” dem från ett fritt uppfunnet ”folk-mord” tar Putins trupper saken i egna händer – och mördar dem själva. Hur många av de ryskspråkiga ukrainarna strider nu mot eller flyr undan sina ’befriares’ armé?

Det tredje målet: att utplå-

Schablonmålning på betong, inspanad i Helsingfors hösten 2021.

na själva begreppet Ukraina och alla som 'inbillar sig' att landet finns. Ett nära integrerat grannland får inte lyckas, inte avsätta korrupta ledare och utvecklas mot demokrati; det fröet kan växa till en förebild bland Putins underåtar. Eftersom han inte har lyckats utveckla Ryssland, utan tvärtom sänkt landet allt djupare ner i repression, kan han åtminstone försöka krossa och förslava konkurrenten – dra med sig Ukraina i sin nedåtgående spiral. Samtidigt kan han genom den nu totala krigscensuren lättare släcka pyrande revolutionära tendenser på hemmaplan.

Den tillhörande myten är att Ukraina styrs av "nazistiska" Nato-marionetter och utgör ett militärt hot mot Ryssland. ("Nazism" har i det egendomliga nya kremlspråket inget att göra med den historiska nazismen, utan används enbart för vad som helst som anses hota Putins reaktionära Ryssland. När till exempel ryska regimvänliga konstnärer bojkottas utomlands, jämför hans propagandapparat det obekymrat med nazisternas bokbål.)

Här kan man dra en parallell till de så kallade *incel*-män som Ola Stensson skriver om på annan plats i detta nummer. Djupt förvirrade män, *losers* som inte klarar av att inleda normala, ömse-sidiga sexrelationer, odlar en myt om att de har en naturgiven 'rätt' att ta vad de vill ha med våld. "Om du gillar det eller inte så är det din plikt, min sköna", som Putin uttryckte sin *incel*-attityd, med adress Kiev, under en presskonferens tillsammans med Emmanuel Macron några veckor före invasionen.

Vladimir Gundjajev, alias Kirill av Moskva, den rysk-ortodoxa kyrkans ledare, har entusiastiskt ställt upp bakom Vladimir Putins anfälls- krig mot Ukraina som han bland annat (6 mars 2022) har beskrivit som en "andlig kamp" mot dem som "sätter sig upp mot Guds lagar", till exempel genom att hålla Pride-parader.

nits på plats hela tiden, och att den borde ha satts i verket fullt ut senast 2014, som svar på Putins annektering av Krim och anfälls- krig i Donbas.

Nu är läget istället att Tyskland blivit det mest 'finlandiserade' landet i EU – fast den korrekta termen är förstås *Deutschlandisier*. Under andra världskriget skrev Bertolt Brecht, i exil i Sverige, pjäsen *Was kostet das Eisen?* ("Vad kostar järnet?"), med udd mot den fortsatta svenska metall- exporten till Tyskland. Nu kan man på samma sätt fråga efter blodspriset för gas: *Was kostet das Gas?*

På 1940-talet var Sverige 'neutralt', nu är flera av de stora EU-länderna snarare schizofrena: med ena handen vapen till Ukraina, med den andra pengar till den ryska krigsindustrin.

Planer för en nerstängning av energiimport från Ryssland har gjorts upp inom EU, men där sanktionerna på andra områden var blixtnabba och man i stort lyckats hålla en gemensam front, är valhäntheten kring gasen och oljan pinsam, omoralisk, i förlängningen dödlig. Ukrainas president Zelenskyj kan med full rätt fråga hur tungt EU-medborgarnas bekväm-

Bilderna från Butja och andra ukrainska orter efter de ryska truppernas krigsbrott mot civila påminner om arméfotografen Ronald L. Haeberles dokumentation av USA-truppernas massaker på över 500 civila i byn Mỹ Lai nära Sơn Mỹ, Vietnam, 16 mars 1968. På grund av en vis- selblåsare råkade just detta massmord bli känt, närmare två år senare, och bilderna publicerades i tidskriften Life i december 1969. En enda av förövarna dömdes 1971 i amerikansk militär- domstol men benådades efter tre års husarrest.

Foto: Wikimedia Commons.

lighet *just nu* ska väga när Europa är under attack och vår framtid uppenbart hotad. Viljan att hjälpa Ukraina är på många andra sätt enorm, men hur många mänskoliv kunde ha sparats genom en grad lägre rumstemperatur – här?

Parallellen till klimatkrisen är tydlig: vi vet vad vi borde göra, nu genast, men vi prokrastinerar, skjuter upp, bara måste suga lite till på vår billiga energikaramell. Och låter därmed hotet växa sig så mycket större än det hade varit om vi hade handlat igår, eller åtminstone idag.

I spåren av Ukraina-kriget dyker nu också primitiva tankemönster upp i väst om det 'evigt onda' Ryssland ("vad var det vi sa?") – en essentialism, determinism och hopplöshet som bara är den exakta spegelbilden av den lika irrationella och farliga slavofila idén om Rysslands "heliga" uppgift att frälsa västvärlden från dekadens, demokrati och hbtq; i denna "civilisationernas kamp" är attacken mot Ukraina bara en försiktig början. Viveca Dahlger i detta nummer av *Nya Argus* en bakgrund till några av de "tänkare" (Ivan Iljin, Alexandr Dugin) som djupt tycks ha påverkat både Vladimir Putin och hans bara alltför villiga medsoldat på religionens slagfält, Kirill av Moskva. Några hundra av tiotusentals ortodoxa präster tog efter 24 februari ställning mot anfällskriget, detta innan de stenhårda krigscensurlagarna införts, men majoriteten av den ryska "kristenheten" är nu medskyldig till uppmaningarna till ryska soldater att fy-

En unik protest. "Stoppa kriget, tro inte på propagandan, här ljuger de för dig." Pervyj Kanal-medarbetaren Marina Ovsjannikovas hemgjorda plakat 14.3.2022 överrumplade för några sekunder det Kreml-kontrollerade medieutbudet.aktionen blev symbolisk för det undertryckta krigsmotståndet.

siskt utplåna alla som betraktar sig som ukrainare. Det är inte långsökt att jämföra med Hitlers idé om att förinta allt judiskt – en aspekt av nazismen som för övrigt är fullständigt frånvarande i Putins förryckta definition av "nazism".

En lika feltänkt och ovärdig spegelbild, i väst, av det putinska narrativet är uppmaningarna att urskillningslöst bojkotta "allt ryskt", från Svansjön till kefir. I *Dagens Nyheter* 13.4 argumenterade Sofia Nyblom för att "pausa"

alla framföranden av till exempel Tjajkovskij som ett sätt att stöda Ukraina. Hon fick svar 19.4 av Anders Carlberg: givetvis ska berömda, Putinhyllande konstnärer stängas ute, som dirigenten Valerij Gergijev (och, kunde man tillägga, filmregissören Nikita Michalkov). Men en obegränsad kulturbojkott vore bara en spegelbild av Joseph Goebbels förbud 1939 mot fransk och engelsk musik i Nazityskland.

Visst är det sorgligt att resor till Ryssland nu för lång tid framåt har blivit otänkbara. Men vi ska naturligtvis fortsätta lyssna på bögen Tjajkovskij, fortsätta läsa regimkritikern Pusjkin och den Ukraina-födda författaren Tjechov. Lika självklart som vi ska fortsätta att lyssna på moderna ryska författare som Vladimir Sorokin, Michail Sjisjkin, Ljudmila Ulitskaja, Maria Stepanova. Var de står i förhållande till diktatorn har varit helt uppenbart långt innan han inledde sitt senaste och mest destruktiva fälttåg, den katastrof som han nu den nionde maj kommer att kalla för en "seger".

19.4.2022

Som vanligt kommenterar webbens "Hitler" aktuella händelser, också kriget i Ukraina, i en rad omfunktionerade filmklipp (alltid tagna ur Oliver Hirschbiegels *Der Untergang*, 2004). Förutom bordssamtalet ovan (<https://youtu.be/9-nxLeP2zQI>), där "Hitler" skadeglatt summerar Putins motgångar, finns bland andra ett (https://youtu.be/Zhxl_uM47Yc) där "Hitler" i telefon med Putin energiskt tillbakavisar den senares nazism-analys: "Jag vet en del om nazister och de kontrollerar inte Ukraina".